

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Τῆς ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ
Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φίλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ
Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακείῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Πρώην διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΗΡΩΤΕΑ ΔΡΑΧ. 6.

ΕΝ ΤῆΙ ΑΛΛΟΔΑΠῆΙ ΦΡΑΓΚΑ ΧΡΥΣΑ 7

Ἀριθ. 12

Ἐν Ἀθήναις τῆ 2 Ὀκτωβρίου

1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Περὶ διοργανισμοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων. — Περὶ μεθόδου τῆς ἀναγνώσεως [Συνέ-
χεια]. — Σύμμικτα—Γνωστοποιήσεις.

ΠΕΡΙ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Α'.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι μία τῶν σπου-
δαιοτάτων λειτουργιῶν τῆς πολιτείας. Μάλιστα
κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι
ἡ γνῶσις εἶναι δύναμις, ποικιλοτρόπως προσπαθοῦ-
σιν αἱ Κυβερνήσεις τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν
νὰ διαδώσωσι τὴν παιδείαν εἰς τὸν λαὸν ἰδρύουσαι
πανταχοῦ σχολεῖα, προικοδοτοῦσαι ταῦτα διὰ δι-
δακτηρίων καὶ διδακτικῶν σκευῶν καταλλήλων, ἐ-
φοδιάζουσαι ταῦτα μὲ προσωπικὸν ὅσον τὸ δυνατὸν
τελειότερον κατηρτισμένον ἐν ἰδίοις πρὸς τὸν σκοπὸν
τοῦτον ἰδρυμένοις σχολείοις, προστατεύουσαι τοὺς
διδασκάλους ἐναντίον πάσης ἀυθαιρεσίας εἴτε ἐκ
μέρους τῶν οἰκογενειῶν προερχομένης εἴτε ἐκ μέρους
ὠρισμένων φατριῶν. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ ἔχει διατυπω-
θῆ ὠρισμένον σύστημα σχολικῆς διοικήσεως, ἐν ᾧ
ἀναγράφονται λεπτομερῶς τὰ περὶ ἰδρύσεως, συν-
τηρήσεως, ἐπιθεωρήσεως καὶ νομοθεσίας τῶν σχο-
λείων. Καὶ δικαίως περιέμενέ τις εὐθύς ὡς ἡ Κυ-
βέρνησις ἐσχέθη νὰ κανονίσῃ τὰ τῆς ἐκπαίδευσως
παρ' ἡμῖν ἄλλως, νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῶν τύπων
τῶν ἐξασφαλιζόντων κανονικὴν τῶν σχολείων λει-
τουργίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς κατὰ μὲν τὰ πρῶτα ἔτη

ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1878—1881, ὅτε τῆς δημοτικῆς
ἐκπαίδευσως προίστατο ἀνὴρ συνετὸς καὶ μεμετρη-
μένος ὁ κ. Δ. Πετρίδης, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐξεύρη
καὶ εἰσαγάγῃ σύστημα διοικήσεως τῶν σχολείων
πρόσφορον, ἢ εἰσαγωγὴ τοῦ Γερμανικοῦ συστήμα-
τος μᾶλλον ἐγένετο πειραματικῶς καὶ ἐφαίνετο ὅτι
οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἤθελον τὸ Γερμανι-
κὸν σύστημα οἰοῦναι νὰ ἐγκεντρίσωσιν εἰς τὸ ὑπάρχον
σύστημα καὶ διὰ τοῦτο ἰθεωρεῖτο περιττὴ ἡ ἀλλαγὴ
τῆς διοικήσεως τῶν σχολείων, οἱ δὲ ὑπάρχοντες σχο-
λικοὶ τύποι ὑπελαμβάνοντο ἐπαρκεῖς καὶ διὰ τὸ νέον
πνεῦμα τῶν σχολείων. Διὰ τῶν Διδασκαλείων ἐτε-
λειοποιήθη μόνον ἡ παιδαγωγικὴ καὶ διδακτικὴ ἱκα-
νότης τῶν διδασκάλων, τὰ δὲ λοιπὰ ἦτοι οἱ διορι-
σμοὶ αἱ παύσεις, αἱ μεταθέσεις, ἡ μισθοδοσία, τὰ σχο-
λικὰ κτίρια ἔμενον, ὡς ἦσαν καὶ πρότερον. Μετὰ τὴν
ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Δ. Πετρίδου ἐκ τοῦ ὑπουργείου
τῆς Παιδείας, ἀφῆρήθη ἐκ τοῦ ὑπουργείου τούτου
τὸ πηδάλιον, ἢ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐφέ-
ρετο τῆδε κάκεισε κατὰ τὸν ἄνεμον τὸν ἐκάστοτε
πνέοντα. Πάντα ὅσα ἐγένοντο μετὰ ταῦτα ἦσαν
κυριολεκτικῶς διατάραξις καὶ σύγχυσις τῆς δημο-
τικῆς ἐκπαίδευσως. Ἡ λειτουργία τῆς δημοτικῆς
ἐκπαίδευσως, μάλιστα διοργανουμένης διαφόρως καὶ
ἀπαιτούσης ἀντίληψιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν γινομένων
ἐργασιῶν καὶ διανοητικὴν ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦ-
σαν πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ὀρθῶν τύπων τῶν ἀσφαλι-

ζόντων τὴν καλὴν ἐργασίαν, δὲν ἦτο ἀπλοῦν πρᾶγμα ὥστε νὰ ἀνατεθῆ ἢ διευθύνει αὐτῆς εἰς ἀνθρώπους καθ' ὄλοκληρίαν ἀγνοούντας τὰ σχολεῖα ὅχι μόνον τὰ ξένα ἀλλὰ καὶ τὰ ἡμέτερα. Βεβαίως ὁ κ. Σ. Λάμπρος ἐνδέχεται νὰ εἶναι ἱστορικός δεινός ἀμειλλόμενος κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐμβροθίαν πρὸς τὸν Πρόττε καὶ πρὸς τὴν χάριν καὶ τὴν λεπτότητα τῆς ἐκφράσεως πρὸς τὸν Κούρτιον. Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Ν. Πολίτης ἐνδέχεται νὰ εἶναι δεινός μυθολόγος ὑπερβαίνων τὸν Πρέλλερ πρὸς τὴν ἀντίληψιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν μύθων καὶ κινῶν τὸν θαυμασμὸν τῶν λογίων διὰ τὴν πολυμάθειάν του καὶ τὴν περὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐμπειρίαν του, ἀλλ' ἀμφοτέροι οἱ κύριοι οὗτοι ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας ἐβλάψαν καιρίως τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν. Μὴ γινώσκοντες τί εἶναι τὸ νεώτερον πνεῦμα τῶν σχολείων συνεκύκησαν καὶ συνετάραξαν τὰ πάντα.

Τίς δὲν ἐνθυμείται τὰ γελοῖα νομοθετήματα περὶ διαγωνισμοῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἃ κατέστησε σκανδαλωδέστερα ἢ ἀναίσχυντος τῶν χειροτέρων βιβλίων ἐγκρίσις παραγκωνισθέντων τῶν καλλιτέρων; Τίς δὲν ἐνθυμείται τὴν μεταβολὴν τοῦ προγράμματος τῶν Διδασκαλείων, καθ' ἃ ἡ Γεωγραφία συνεχωρεύθη μετὰ τὴν ἱστορίαν(!), τὰ ἱερά περιωρίσθησαν εἰς 1 ὥραν καθ' ἑβδομάδα, ἐξεβλήθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, καταργήθησαν αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις καὶ αἱ παιδαγωγικαὶ συνεδρία, καὶ εἰς τὰ ἱερά ἐκεῖνα τεμένη, ἐνθα τελεῖται τοῦ ἔθνους ἡ ἀναβίωσις, ἐγκαθιδρύθησαν ἄνθρωποι ἀνίκανοι καὶ ἀμαθεῖς ὡς τοιοῦτοι πανταχοῦ στιγματισθέντες, ὅπου καὶ ἂν ὑπῆρτησαν, ἀστόργως δὲ καὶ ἀσυνειδήτως ἀπομακρυνθέντων παρὰ τῶν φατριαστῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἀξία παρὰ πάντων ὁμολογεῖται καὶ οἴτινες διὰ τὸ σπάνιον τῶν εἰδικῶν παιδευθέντων παρ' ἡμῖν εἶναι δυστυχῶς δυσαναπλήρωτοι; Τίς δὲν ἐνθυμείται τὴν ἐν ἔτει 1886 διάλυσιν τοῦ Διδασκαλείου Θεσσαλίας, ὅτε τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς Θεσσαλίας ἦσαν κλειστὰ δι' ἐλλείψιν διδασκάλων καὶ ἡ Κυβέρνησις ἢ διαλύουσα μετὰ τὴν μίαν χεῖρα τὸ Διδασκαλεῖον ἐξελίπαρε, τὰ φῶτα τῶν γραμματοδιδασκάλων, ἵνα μὴ μείνωσι τὰ σχολεῖα τῆς χώρας κλειστὰ; Εὐτυχῆσαντες δὲ νὰ ζῶσιν εἰς τὴν εὐδαίμονα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐποχὴν τῶν δανείων ἐσπατάλησαν καὶ αὐτοὶ τὸ καθ' ἑαυτοὺς οὐκ ὀλίγα εἰς μισθοὺς ὑπεραριθμῶν καθηγητῶν ἐν Διδασκαλείοις, εἰς τὴν Ἱδρυσιν πληρῶν δημοτικῶν σχολείων δαπάνη τοῦ δημοσίου, εἰς

τὴν προικοδότησιν αὐτῶν μετὰ ὄργανα φυσικῆς καὶ χημείας προμηθευόμενα ἐκ τῶν ἐργοστασίων τῆς Βιέννης καὶ εἰς μυρία ἄλλα παρόμοια πράγματα. Τὴν πολιτικὴν τῶν τμηματαρχῶν τούτων ἤρξατο κατὰ τὴν πρώτην περίοδον νὰ ἐφαρμύζῃ καὶ ὁ νῦν τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν διευθύνων κ. Χ. Παπαμάρκου. Ὁ Κύριος οὗτος, ὡς τὸ πρῶτον διαρίσθη, ἀπῆτησε 20 τοὐλάχιστον ἑκατομμύρια δραχμῶν πρὸς Ἱδρυσιν καὶ προικοδότησιν σχολείων προέτεινε διὰ νομοσχεδίων, ἃ εἰς χιλιάδας δαπάν τοῦ δημοσίου ταμείου τυπωθέντα θὰ εἶναι μνημεῖον αἰώνιον τῆς ἀτασθαλίας τῶν ἀνθρώπων, νὰ ἱδρυθῶσι διδασκαλεῖα θηλέων ἐν Μεσολογγίῳ μετὰ διευθυντρίαν μίαν δημοδιδασκαλόν, λαμβάνουσαν ὅμως κατὰ μῆνα 450 δραχμὰς καὶ μετὰ καθηγητὰς λαμβάνοντας ἕκαστον 500 δραχ. κατὰ μῆνα! Νὰ ἱδρυθῶσι πρὸς τοὺς ὑπάρχουσι Διδασκαλεῖα τῶν ἀρρένων καὶ ἄλλα 4 ἀκόμη μονότακτα Διδασκαλεῖα μετὰ μαθητὰς ἔχοντας ἀπολυτήριον Γυμνασίου. Νὰ ἱδρυθῆ Διδασκαλεῖον τεχνικῶν μαθημάτων, οὗ ὁ μὲν διευθυντὴς νὰ λαμβάνῃ 300 δραχμὰς κατὰ μῆνα, ὁ διδάσκαλος τῆς καλλιγραφίας καὶ ἰχνογραφίας 225, ὁ δὲ διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς 150! νὰ ἱδρυθῶσι ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα πρὸς τοὺς σχολεῖους τῶν θηλέων τοὺς ἔχουσι ἐξαετῆ κύκλον μαθημάτων καὶ νὰ δοθῇ εἰς τὴν διευθυντρίαν κατοικία δωρεάν καὶ μισθὸς κατὰ μῆνα 300 δραχμὰς, εἰς δὲ τὴν διδασκάλισσαν τῆς ὠδικῆς καὶ τῆς ἰχνογραφίας 250, εἰς δὲ τὴν διδασκάλισσαν τῶν ἐργοχειρῶν 200! Ἐζήτησε νὰ ἱδρυθῶσι 16 ὑποδιδασκαλεῖα μετὰ προσωπικὸν ὄνο δημοδιδασκάλους, ὧν ὁ μὲν εἰς νὰ λαμβάνῃ 250 δραχμὰς κατὰ μῆνα, ὁ δὲ ἄλλος 210! Ἐζήτησε νὰ γίνῃ ἀνώτερον σχολικὸν συμβούλιον τριμελὲς ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν τμηματαρχῶν τοῦ ὑπουργείου καὶ ἐξ ἐνός γυμνασιάρχου ἢ καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου, ὧν ὁ μισθὸς ὀρίζετο τοῦ μὲν γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ εἰς 575 δραχμὰς κατὰ μῆνα, τῶν δὲ ἄλλων εἰς 550! Ἐζήτησε νὰ διορίσῃ 36 ἐπιθεωρητὰς δημοδιδασκάλους, ὧν οἱ ἡμίσεις ἐλέγοντο μεταβατικοὶ μετὰ 350 δραχμὰς κατὰ μῆνα, οἱ δὲ ἄλλοι ἡμίσεις μόνιμοι μετὰ μισθὸν 300 δραχμῶν! ἀπῆτησεν ἐξοδα διὰ διδακτικὰ ὄργανα 2,275,740 δραχμὰς καὶ χίλια ἄλλα πράγματα, ἵνα δαπανήσῃ χρήματα, ὅπερ εἶναι τὸ στοιχείον του, ὅταν εἶναι μάλιστα ξένος. Ἄλλὰ τώρα; Τώρα εἴμεθα πτωχοί. Διὰ τοῦτο δὲν χρειάζομεθα Διδασκαλεῖα, δὲν χρειάζομεθα ἐπιθεωρητὰς, δὲν χρειάζομεθα ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα, δὲν

χρειάζομεθα πλήρη σχολεῖα, δὲν χρειάζομεθα διδακτικὰ ὄργανα καὶ σκευὴ, δὲν χρειάζομεθα σχολικὰ κτίρια, δὲν χρειάζομεθα σχολεῖα πολλὰ, 800 μόνον εἰς ὅλον τὸ κράτος ἀρκούσιν τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἃς εἶναι γραμματοσχολεῖα! Οἱ ὑπάρχοντες διδάσκαλοι πρέπει νὰ παυθῶσιν χάριν οἰκονομίας. Ἄλλὰ διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον πρέπει νὰ τοὺς ὑβρίσωμεν πρότερον λέγοντες ὅτι οὗτοι πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων εἶναι ἀμαθεῖς καὶ ἀκατάλληλοι, καλλίτεροι θὰ εἶναι οἱ γραμματοδιδάσκαλοι οἱ 8 μῆνας ἐν Ὑποδιδασκαλείοις παιδευθέντες. Ἄς παυθῶσι λοιπὸν διὰ νὰ ἔχωμεν οἰκονομίαν, οἱ δὲ λοιποὶ διὰ νὰ αἰσθανθῶσιν τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων τοῦ τμηματαρχοῦ ἃς μετακινήθωσιν πάντες, διότι τὸ γένος αὐτὸ τῶν δημοδιδασκάλων ἤρχισε ἀπὸ τινος χρόνου νὰ λαμβάνῃ αὐθιπαρξίαν καὶ ζῶν, πρέπει νὰ ἐξευτελισθῇ καὶ ταπεινωθῇ καὶ πρὸς τοῦτο χρεῖα νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ἢ μέθοδος τῆς πείνης. Ἐλαττόνει αὐτῶν τοὺς μισθοὺς, τοὺς μεταθέτει ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον τοῦ κόσμου εἰς τὸ ἄλλο χωρὶς νὰ πληρῶνῃ αὐτοὺς ὀδοιπορικὰ καὶ ἂν ἐκβάλωσι γρυ τοὺς παύει. Ἴνα δὲ μὴ ἐννοήσῃ ὁ μωρὸς κόσμος (καὶ τοιοῦτους θεωρεῖ πάντας τοὺς πολιτευομένους) τὰ σχέδιά του, λέγει ὅτι κάμνει ἄλλον διοργανισμόν τῶν σχολείων. Τὰ δημοτ. σχολεῖα λέγει εἰς τὸ ἐξῆς μονοτάξια, διατάξια, τριτάξια, τετρατάξια, καὶ τοῦτο εἶναι εὐλογος πρόφασις νὰ μετακινήθωσι, νὰ παυθῶσιν οἱ δημοδιδάσκαλοι. Τοιαύτας σκέψεις κάμνει ὁ νέος τῆς δημοτ. ἐκπαίδευσως Διευθυντὴς, ἀξίος τῶν χρόνων καθ' οὓς ζῶμεν καὶ ἐρμηνευτὴς δεινός τοῦ πνεύματος τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος! Ὁ διάβολος φαίνεται ἀπεφάσιτος τὴν καταστροφὴν τῆς δημοτ. ἐκπαίδευσως νὰ ἐνεργήσῃ μεθοδικῶς. Πρὸς τοῦτο ἐστειλε τοὺς καταλλήλους τμηματαρχὰς. Ὁ δὲ νῦν τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως πράττων συγκεντρώνει ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ ἐφόδια τῆς καταστροφῆς. Ἐχει τὴν γενναϊότητα νὰ παύσῃ ὅλους τοὺς δημοδιδασκάλους. Καὶ δὲν τὸν τυπτεῖ καθόλου ἡ συνείδησις του! Κατορθώνει νὰ πλάττῃ λόγους, ὅτι εἶναι ἀμαθεῖς, χαρτοπαίκτηι, φατριασταὶ ἐλλεινοὶ καὶ τοὺς πλαστοὺς τούτους λόγους πιστεῖται καὶ ὁ ἴδιος καὶ κοιμᾶται ἡσυχος. Ἄλλ' ἃς ἴδωμεν ἕως πότε θὰ εἶναι ὁ δημοδιδασκαλικὸς κλάδος παραδομένος εἰς ἀνθρώπους ἐμπαθεῖς καὶ ἀμειλίχτους οὐκίας τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν γραμμάτων. Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸν μέρος τοῦ διοργανισμοῦ τῶν σχολείων ἐν Ἑλλάδι ἐν ἐπομένῳ δὲ ἀρθρῳ θὰ πραγματευθῶμεν πῶς πρέπει νὰ διοργανωθῇ παρ'

ἡμῖν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ὅτε θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τοῦ γενομένου διοργανισμοῦ τῶν σχολείων τοῦ βίφαντος εἰς συμφοράς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς δημοδιδασκάλους, μέλλοντος δὲ νὰ ἐπιδράσῃ οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς δημοτ. ἐκπαίδευσως.

ΠΕΡΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ

(Συνέχεια ἰδ. φύλ. 11)

Διὰ τῆς γλώσσης προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκφράσῃ ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον τί διανοεῖται, τί συναισθάνεται. Εἶναι δὲ ἡ γλῶσσα ἢ προφορικὴ ἢ γραπτὴ. Καὶ τὴν μὲν προφορικὴν μαθόνομεν ἀκούοντες αὐτὴν λαλούμενην, δηλ. διὰ τῆς ἀκοῆς. Καὶ ἂν ἡ γλῶσσα ἦτο μόνον προφορικὴ, γὰρ νὰ εἴχομεν τὴν ἱκανότητά νὰ σημειώμεν τὰς ἰδέας μας, καὶ οὕτω νὰ μονιμοποιώμεν αὐτὰς διὰ τῆς γραφῆς, αἱ σκέψεις ἡμῶν θὰ ἀπώλοντο ἐν τῷ ἀπειρῳ τοῦ χρόνου. Ἄλλ' ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐξευρέθη ἡ πολυτιμὸς ἐφεύρεσις τῆς γραφῆς, μάλιστα δὲ ἡ τῆς τυπογραφίας ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Γουτεμβέργου ἐν ἔτει 1450 μ. Χ., ὅτε ἐποπλασιασθήσαν τὰ συγγράμματα, ἐγένοντο εὐωνα καὶ προσιτὰ καὶ εἰς τὰς ἀπόρωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἡ δὲ γραπτὴ ἢ ἐντυπος γλῶσσα δὲν εἶναι ἄλλο ἢ συμβολικὴ παράστασις τῆς προφορικῆς οὐμιλίας, εἶναι οἰονεὶ φωτογραφίσις καὶ μονιμοποίησις αὐτῆς. Ὡστε ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἠκούομεν πρότερον, ἤδη διὰ τῆς γραφῆς καταρωθώταμεν νὰ βλέπωμεν, τὰς ἀκουστάς λέξεις ἐποίησαμεν ἤδη διὰ τῆς γραφῆς ὁρατάς. Κατὰ ταῦτα ἡ προφορικὴ γλῶσσα ὑπῆρξε πρώτη, ἡ δὲ ἀνάγκη νὰ δοθῇ εἰς τὸν πτερόντα λόγον μονιμότης, νὰ γίνῃ ἀκουστός καὶ εἰς τοὺς ἀπόντας καὶ μακρὰν οἰκοῦντας ἄνθρώπους παρήγαγε τὴν γραπτὴν γλῶσσαν. Εἶναι δὲ ἡ γλῶσσα ἄθροισμα ἐννοιῶν, αἵτινες ἐκδηλοῦνται διὰ λέξεων ἢτοι φωνῶν ἐνάρθρων. Παριστῶνται δὲ αἱ φωναὶ αὐταὶ ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ συμβολικῶς διὰ περισσώτερων ἢ ὀλιγωτέρων ὁρατῶν σημειῶν τῶν καλουμένων γραμμάτων. Μεταχειρίζεται δὲ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐν ὄλῳ 24 γράμματα. Καὶ ὅταν οὐμιλώμεν μετὰ τινος, σκοπὸς τῆς οὐμιλίας ἡμῶν εἶναι νὰ καταστήσωμεν εἰς αὐτὸν καταληπτάς τὰς ἐννοίας ἡμῶν ἢ τὰ συναισθήματα. Κατορθούμεν δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἀκουστῶν ἐνάρθρων φωνῶν, ἃς οὐ μόνον πρέπει νὰ ἀκούσῃ ὁ ἄνθρωπος ὁ μεθ' οὗ οὐμιλοῦμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐννοήσῃ ἢτοι νὰ ἔχη ἐν ἑαυτῷ τὰς ἐννοίας, ἃς θὰ διεγείρῃ εἰς τὴν συνείδησιν αὐτοῦ ἐκάστη τῶν ἀκουσθέντων λέξεων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ. Καὶ τῆς γραπτῆς γλώσσης σκοπὸς εἶναι αἱ ἐννοιαί, αἱ σκέψεις αἱ παντοῖαι τοῦ συγγραφέως, αἵτινες παρίστανται συμβολικῶς διὰ τῶν γραπτῶν λέξεων. Εἰς τὰς γραπτὰς ὅμως ταύτας λέξεις δὲν ὑπάρχουσιν αἱ ἐννοιαὶ οὕτως ὥστε, ὅστις ἀναγινώσκει τὴν λέξιν, νὰ γίνηται καὶ τῆς ἐννοίας εὐθὺς κάτοχος διότι ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, τότε ὁ δυνάμενος νὰ ἀναγινώσκῃ γαλλικὰς λέξεις, θὰ ἐνόει καὶ τὰ

ἀναγινωσκόμενα, ὅπερ οὐδόλως ἀληθεύει. Αἱ ἔνοιαι πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀναγινώσκοντος, αἱ δὲ ἀναγινωσκόμεναι λέξεις χρησιμεύουσιν ὡς μέσον πρὸς διέγερσιν αὐτῶν. Ὡστε τὰ γράμματα εἶναι τὸ μέσον τὸ μεσιτεῦον, ἵνα γνωσθῇ ἡ δι' αὐτῶν δηλουμένη ἔννοια. Κατὰ ταῦτα ἡ γνώσις τῶν γραμμάτων ἔχει δευτερεύοντα σκοπὸν· διότι ὁ κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ γνώσις τῶν ἐνοιῶν. Ὡστε ἀνάγνωσιν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν γνώσιν τῶν ἐνοιῶν τοῦ συγγραφέως τῆ βοηθείᾳ τῆς συμβολικῆς τῶν ἐνοιῶν τούτων παραστάσεως διὰ τῶν ὁρατῶν γραμμάτων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι παιδισθέντες εἶναι συνηθισμένοι εἰς τὴν προφορικὴν ἡμιλίαν, ὅταν ἀναγινώσκωσιν, ἵνα ἐννοῶσι τί λέγει τὸ ἀναγινωσκόμενον ἀπαγγέλλουσι μάλιστα οἱ τὸ πρῶτον μὲ βιβλία ἀναστρεφόμενοι μεγαλοφώνως τὰς λέξεις, ἵνα διὰ τοῦ ὧτός διαβιβαζόμενοι εἰς τὴν ψυχὴν ἐξεγείρωσι τὴν δι' αὐτῶν παριστανόμενην ἔννοιαν. Καὶ καθὼς δὲν δυνάμεθα νὰ σκεφθῶμεν ἄνευ τῆς γλώσσης, οὕτως δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ ἐννοήσωμεν, ἂν δὲν ἀκούσωμεν τὰς λέξεις. Ἄν δὲ κατορθώμεν ἡσυχῶς ἀναγινώσκοντες νὰ ἐννοῶμεν, μὴ λησμονώμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει ταύτῃ γίνεται ὁ μετασχηματισμὸς τῶν φωνητηρίων.

Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ὁ ἄνθρωπος γίνεται μέλος τῆς κοινωνίας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐξέθεσαν τὰς σκέψεις των ἐν τῇ γραπτῇ γλώσσῃ. Ὡστε ἡ μὲν προφορικὴ γλώσσα ἐνώσει ἡμᾶς μὲ τοὺς πλησίον ἡμῶν, ἡ δὲ γραπτὴ ἡ ἐντυπος καὶ μὲ τοὺς ἀπωτάτω κατὰ χρόνον καὶ χωρὸν εὐρισκομένους. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης σημασίας ἡ ἀνάγνωσις ἔχει καὶ ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸν μαθητὴν. Δι' αὐτῆς μαθαίνει οὗτος νὰ βοηθῆται μόνος εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν γνώσεων καὶ γίνεται ὁ δεύτερος αὐτοῦ διδάσκαλος. Μάλιστα δὲ ἡ ἀνάγνωσις εἶναι προωρισμένη νὰ διαδεχθῇ καὶ ἀντικαταστήσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τὸν διδάσκαλον μετὰ τὸ πέρας τῆς παιδεύσεως. Ἄλλ' ὅπως ἡ ἀνάγνωσις ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν αὐτῆς, πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ ἴσο τινα νὰ ἐπιτύχῃ· 1. νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητὰς ἱκανοὺς νὰ ἀναγινώσκωσι μετ' εὐκολίας καὶ νὰ ἐννοῶσι τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ 2. νὰ ἐξεγείρῃ τὴν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων ἀγάπην τῶν μαθητῶν. Καὶ τῶν δύο τούτων πρέπει εἰς ἴσου νὰ ἐπιμεληθῇ τὸ σχολεῖον. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐκλογή τῆς ὕλης τῆς ἀναγνώσεως τῆς μορφωτικῆς μὲν ἀλλὰ καὶ ποθητῆς εἰς τὸν μαθητὴν καὶ ἡ μεθοδικὴ διδασκαλία πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ κατανόησιν αὐτῆς εἶναι δύο ἐνέργειαι τοῦ διδασκάλου ἀλληλένδετοι καὶ ἀναπόσπαστοι. Καὶ ποία τις πρέπει νὰ εἶναι ἡ ὕλη ἡ ἀναγινωσκόμενη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, ἐξεθέσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἥδη δὲ θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν μέθοδον αὐτῆς.

Τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἔχουσιν ἕκαστον ἐκτὸς τοῦ ἰδίου ὀνόματος καὶ ἰδίαν φωνὴν π. γ. τὸ α ἔχει ὄνομα μὲν τὸ ἄλφα, φωνὴν δὲ μόνον α, οὕτως δὲ καὶ τὸ β καὶ τὰ ἄλλα γράμματα. Ἴνα δὲ δύναιται τις νὰ ἀναγινώσκῃ, πρέπει πρῶτιστα πάντων νὰ γνωρίζῃ τὰ 24 γράμματα προσφέρων αὐτὰ καλῶς κατὰ τὴν φωνὴν· διότι ἡ συνεκφώνησις ὀρισμένων γραμμάτων κατὰ τὴν φωνὴν αὐτῶν, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὸ ὄνομα, ἀποτελεῖ τὰς λέξεις καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἀνάγνωσις. Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἡ γνώ-

σις τῶν γραμμάτων καὶ ἡ προφορὰ αὐτῶν κατὰ τὴν φωνὴν εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ πρέπει νὰ κατέχῃ ὁ ἀναγνώστης, ἔπειτα ἐκ τούτου ὅτι ὅστις θέλει νὰ διδάξῃ ἄλλον τὴν ἀνάγνωσιν, πρέπει τοῦτο πρῶτον νὰ διδάξῃ. Κατὰ δύο δὲ τρόπους ἡμπορεῖ τις νὰ μάθῃ τὰ γράμματα ἢ ἐν ἕκαστον χωριστὰ καὶ οὕτως ἐδιδάσκητο ἡ ἀνάγνωσις παλαιότερον διὰ τῶν πινάκων τοῦ Κοκκῶνῃ, τοῦ κ. Γ. Κωνσταντινίδου, ἢ ὡς γίνεται σήμερον διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶν λέξεων. Ἡ ὀνοματολογικὴ μέθοδος τῆς ἀναγνώσεως, καθ' ἣν οἱ μαθηταὶ ἐδιδάσκοντο τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων π χ ἄλφα, βῆτα, βῆτα ἄλφα=βᾶ ἐπολεμήθη καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Κοκκῶνῃ. Καὶ πολὺ δικαίως· διότι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην τῶν γραμμάτων εἰσέρχεται τι ἄλλότριον ὅπως τῆς ἀναγνώσεως καὶ παρεμποδίζει αὐτήν. Καὶ εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς οἱ διδάσκαλοι δὲν κατενόησαν εὐθὺς ὅτι ἐν τῇ ἀναγνώσει δὲν χρειάζεται τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος ἀλλὰ μόνῃ ἡ φωνὴ αὐτοῦ. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ἀναγνώσεως, ἣν ὀνομάζομεν κατὰ φωνὴν ἀνάγνωσιν, ἣ δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πορείαν τῆς ὀνοματολογικῆς μεθόδου σχηματίζουσα καὶ αὐτὴ μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν 24 γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου συλλαβῶς οἷον βα, πα, κλαί, γράϊ, κ. τ. κ. καὶ ἐνεχόμενη οὕτως εἰς πάντα τὰ ἀτοπήματα, δι' ἃ δικαίως κατακρίνεται ἡ ὀνοματολογικὴ μέθοδος, καὶ ὡς τοιαύτη δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀρχαίζουσα ἢ συνθετικὴ φωνολογικὴ ἢ φθογγολογικὴ ἀνάγνωσις, ἣ ἀκολουθεῖ ὅπως ἐναντίαν πορείαν κατὰ τοῦ Jacotot (1845) τὸ ὑπόδειγμα. Οὗτος ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ ἀναγινωσματορίου μίαν πρότασιν, ταύτην ἀνεγίνωσκε κατὰ λέξεις, παρακολουθούτων τῶν μαθητῶν, καὶ ἀπαξ καὶ δις καὶ πλεονάκις, κατόπιν δὲ ἀνεγίνωσκον αὐτήν καὶ οἱ μαθηταὶ, οἵτινες οὕτως ἐλάμβανον μίαν ὀλικὴν ἰδέαν ἐκάστης λέξεως, χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζωσι καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτῆς, ἥτοι τὰς συλλαβὰς καὶ τὰ γράμματα. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀνέλυεν ἐκάστην λέξιν εἰς συλλαβὰς καὶ ἐκάστην συλλαβὴν εἰς τὰ γράμματά της. Μετὰ τὴν γνώσιν ἐκάστου τῶν γραμμάτων ἐγένετο ἡ ἀντίθετος ἐργασία, ἥτις ἡ ἐνωσις αὐτῶν πρὸς σχηματισμὸν τῶν συλλαβῶν καὶ τῶν λέξεων. Τὴν μέθοδον ταύτην ἐφήρμοσεν ὁ Saltzmann ἐν Βρεσλαυίᾳ, τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς μεθόδου αὐτῆς ἦσαν ὅτι οἱ μαθηταὶ, οἵτινες ἀναλφάβητοι εἰσῆλθον εἰς τὸ σχολεῖον μετὰ 4 μῆνας ἀνεγίνωσκον εὐχερῶς κατὰ τὰ γράμματα καὶ κατ' ἔνοιαν τὰς λέξεις, πρὸς δὲ τούτοις ἔγραφον καὶ ὀρθῶς, τι εἶχον ἀναγνώσῃ. Τὰ θαυμαστά ταῦτα ἀποτελέσματα παρεκίνησαν τὴν σχολὴν τῆς Ἐρφούρτης νὰ ἀποδεχθῇ τὴν μέθοδον ταύτην μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἡσκούντο οἱ μαθηταὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν γραπτῶν λέξεων καὶ ἔπειτα μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐντύπων. Ὡς λόγος δὲ τῆς τοιαύτης καινοτομίας ἔφερον ὅτι ἡ ἀνάγνωσις πρέπει νὰ συνδεθῇ μετὰ τῆς γραφῆς, ὥστε ὅτι ἀναγινώσκουσιν οἱ μαθηταὶ νὰ γράφωσιν ἔπειτα καὶ εἰς τὰ ἀδάκκιά των ἢ εἰς τὰ τετράδιά των διότι διὰ τῆς συνδέσεως ταύτης προάγεται σπουδαίως ἡ ἀνάγνωσις ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς γραφῆς. Ἄλλοι ὅμως ἀντέκρουσαν τὴν γνώμην ταύτην ἰσχυρισθέντες ὅτι ἡ γραφὴ τῶν γραμμάτων μάλιστα πάντων τῶν ἀποτελούντων τὴν λέξιν εἶναι λίαν δύσκολον ἔργον εἰς τοὺς ἀρχαρίους μαθητὰς καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εὐθὺς οὗτοι νὰ ἐπιβαρύνωνται μὲ πολλὰς δυσκολίας καὶ οὕτω νὰ ἀποθάρρ-

νωσιν. Διότι ἐν ᾧ ἡ ἀνάγνωσις ἀπαιτεῖ ἀντίληψιν μόνον τοῦ σχήματος τοῦ γράμματος διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἡ γραφὴ ἀπαιτεῖ καὶ ἀναπαράστασιν τοῦ γράμματος διὰ τῆς χειρὸς, ὅπερ ὑποθέτει ἐξησκημένην πῶς χεῖρα.

Τὴν σήμερον ἐν Εὐρώπῃ ἐπικρατεῖ ἡ ἀναλυτικὴ φθογγολογικὴ ἀνάγνωσις ἀρχομένη ἀλλαχοῦ μὲν ἀπὸ τῶν γραπτῶν λέξεων καὶ εἶτα ἐρχομένη εἰς τὰς ἐντύπους, ἀλλαχοῦ δὲ ἀπὸ μόνον τῶν ἐντύπων, τὴν δὲ ἀνάγνωσιν τῶν γραπτῶν λέξεων διδάσκουσιν ἴδια ἐν τῇ γραφῇ. Παρ' ἡμῖν κυρίως ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου ἐν ἔτει 1878 εἰσῆχθη ἡ ἀναλυτικὴ φθογγολογικὴ μέθοδος διὰ τῆς ἐκδόσεως πολλῶν ἀλφαβηταρίων. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν συγγραφεῖς γίνονται καὶ κλητοὶ ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀκλητοί, ἐν πολλοῖς ἀλφαβηταρίοις ἐπικρατεῖ σύγχυσις τῆς καθαρῶς ἀναλυτικῆς μεθόδου πρὸς τὴν ἀρχαίζουσαν ὀνοματολογικὴν καὶ διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι ἐνταῦθα νὰ παρακαλέσωμεν τοὺς κυρίους συγγραφεῖς τῶν ἀλφαβηταρίων ἐν μελλούσῃ ἐκδόσει τῶν βιβλίων των νὰ διασκευάσωσι ταῦτα ἐπὶ τὸ ἀναλυτικώτερον, νὰ ἀπέχωνται δὲ ἐπιμελῶς τῆς ἀρχαίζουσης ὀνοματολογικῆς μεθόδου, καθ' ἣν διδάσκονται οἱ μαθηταὶ κεχωρισμένα τὰ γράμματα καὶ ἔπειτα τὰς λέξεις. Τοῦ Κοκκῶνῃ τὸ ἀλφαβητάριον εἶναι ὄντως ἀπαράμιλλον κατὰ τὴν πορείαν τῆς διδασκαλίας ἐκ τῶν ἀπλουστερῶν εἰς τὰ συνθετώτερα, ἀλλ' ἀκολουθοῦν καθαρῶς τὴν συνθετικὴν μέθοδον, καθ' ἣν πρῶτον γνωρίζονται τοῖς μαθηταῖς τὰ γράμματα, ἔπειτα αἱ συλλαβῆ, καὶ ἔπειτα αἱ λέξεις στερεῖται πάντων τῶν πλεονεκτημάτων τῆς καθαρῶς ἀναλυτικῆς μεθόδου, αἵτινα εἶναι τὰ εξῆς:

1. *Οἰκονομία χρόνου.* Ὅτι οἱ μαθηταὶ κατάρθουν κατὰ τὴν συνθετικὴν μέθοδον εἰς 6 μῆνας, κατορθοῦται σήμερον εἰς 4 μῆνας ἢ καὶ ὀλιγώτερον ἀκόμη. Διότι κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον τῆς ἀναγνώσεως καθίστανται περιτταὶ αἱ ἀτερπεῖς ἀσκήσεις εἰς τὸ συλλαβίζειν συλλαβὰς ἀνοήτους οὐδαμῶς τοῦ νοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς τῆς γλώσσης στοχαζόμενας.

2. *Ἐξέγερσις τοῦ νοῦ τοῦ μαθητοῦ εἰς σκέψιν.* Κατὰ τὴν συνθετικὴν μέθοδον ὁ μαθητὴς ἐμάνθανε τὰ γράμματα, τὰς συλλαβὰς, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἤξευρῃ ποῦ τίθει, χωρὶς μάλιστα νὰ ἐννοῇ τίποτε ἐκ τοῦ οὐδὲνα νοῦν ἔχοντος συλλαβισμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ μέγας καὶ ὁ μικρὸς δὲν εὐχαριστεῖται εἰς ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐννοεῖ, συνέβαινε κατὰ τὴν συνθετικὴν μέθοδον τῆς ἀναγνώσεως εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς φοιτήσεως εἰς τὸ σχολεῖον νὰ ἐγγενῶνται εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἀηδία πρὸς τὰ γράμματα, ὅπερ πάντοτε ὑπῆρξε μέγα κώλυμα πρὸς πᾶσαν πρόοδον. Τούναντίον δὲ συμβαίνει κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον. Κατ' αὐτὴν διδασκόμενος ὁ μαθητὴς κατανοεῖ ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν λέξεων καὶ τὸν λόγον διὰ τί πράττομεν τοῦτο, ἀκόμη δὲ καὶ διὰ τί προσφέρομεν τὰ γράμματα κατὰ τὴν φωνὴν καὶ ὄχι κατὰ τὸ ὄνομα. Ἐπειτα εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἐργασίαν ἐργάζεται ὁ μαθητὴς μὲ λέξεις, ἂς ἤκουσε πρότερον ἐν τῇ συναναστροφῇ ἢ ἀκούει ἤδη παρὰ τοῦ διδασκάλου σημαίνουσας τι καὶ οὕτως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐξεγείρεται νὰ σκέπτεται, νὰ αἰσθάνηται τι, ὅταν ἀναγινώσκῃ καὶ μίαν ἀκόμη λέξιν. Ὁ λόγος οὗτος καὶ μόνος ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν θέσιν τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου

διαρκῶς ἐν τῷ σχολείῳ. Ἄλλ' ὑπάρχουσιν καὶ ἄλλοι λόγοι.

3. *Διευκολύνσις τῆς προφορᾶς τῶν γραμμάτων κατὰ τὴν φωνήν.* Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν λέξεων χρησιμεύουσιν αἱ φωναὶ μόνον τῶν γραμμάτων οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φωναὶ τῶν γραμμάτων τῶν καλουμένων συμφώνων ἢ ἀφώνων δὲν εἶναι ἀκουσταί, ἂν δὲν θελήσωμεν νὰ διδάξωμεν τὴν ἀνάγνωσιν συνθετικῶς, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ἵνα γίνωσιν ἀκουστά, νὰ προσθέσωμεν εἰς αὐτὰ καὶ ἐν φωνῆν π. γ. βί, ψί, τά. Ἄλλ' ἡ προσθήκη φωνῶν περιττῶν διαφθείρει τὴν ἀνάγνωσιν καὶ παρακωλύει τὴν πρόοδον. Ἄς φέρωμεν τούτου ἐν παράδειγμα. Κατὰ τὴν συνθετικὴν μέθοδον διὰ νὰ ἀναγνώσωμεν τὴν λέξιν γῆ θὰ προσφέρωμεν πρῶτον τὰ δύο γράμματα γά, ἦ, ἅπερ συνδυαζόμενα ἀποτελοῦσι γαῖα καὶ ὄχι γῆ. Ἴνα δὲ ἀποτελεσθῇ ἡ λέξις γῆ, πρέπει τὸ τελευταῖον πρόσθετον φωνῆν τοῦ συμφώνου γὰ νὰ μὴ προφερθῇ. Καὶ εἰς τὴν σκέψιν ταύτην, ὅτι τὰ πρόσθετα φωνῆντα τῶν συμφώνων εἶναι περιττὰ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, πρέπει ἐκ τῆς συχνῆς ἀναγνώσεως νὰ φθάσῃ μόνος ὁ μαθητὴς, ὅπερ διαρκεῖ πολὺν χρόνον. Ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν ἀνάγνωσιν, ἀφ' οὗ ὁ διδάσκαλος ἀναγνώσῃ πρῶτον τὴν λέξιν γῆ, ἡ προφορὰ τοῦ συμφώνου ὑποβοηθουμένου ὑπὸ τοῦ φωνῆντος τῆς λέξεως εἶναι καὶ εὐκολα καὶ ἀκουστῆ. Τόσον δὲ φυσικὸν φαίνεται ἡμῖν τὸ πρᾶγμα νὰ γίνηται οὕτως ἡ ἀνάγνωσις, ὥστε ἀποροῦμεν πῶς ἡ ἀνθρωπότης ἐτράπη ἄλλην ὁδὸν σχολίαν ἐπὶ αἰῶνις δυσχεράνασα οὕτω τὴν πρώτην ἀνάγνωσιν τῶν μικρῶν παιδῶν.

Τοιαύτης οὕσης τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου τῆς ἀναγνώσεως καὶ τοιαύτης ἀξίας, ἡ σημασία αὐτῆς γίνεται μεγαλειτέρα, ὅταν γίνηται αὐτῆς δεξιὰ ἐφαρμογὴ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νομίζομεν καλὸν νὰ ἐκθέσωμεν τὸν τρόπον, ὃν ἡμεῖς μεταχειρίζομεθα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πρώτης ἀναγνώσεως.

Κατ' ἀρχὰς διηγούμεθα εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν παραμύθιον π. γ. τὴν Κοκκινισκουφίτσαν, ἣ τὴν καλὴν ἀδελφὴν ἢ ἄλλο τι παρόμοιον. Μετὰ τὴν διήγησιν βοηθούμεν τοὺς μαθητὰς δι' ἐρωτήσεων νὰ ἀποκριθῶσιν εἰς τὰ σπουδαιότερα τοῦ διηγήματος, καὶ μὲ τέχνην προσπαθοῦμεν τοὺς μικροὺς μαθητὰς νὰ τοὺς θαρρύνωμεν νὰ ἡμιλώσῃ, μάλιστα δὲ νὰ διηγῶνται, εἰ δυνατόν, ἐν συνεχεῖ λόγῳ τὸ παραμύθιον. Μεγάλως ἀξιῶσιν δὲν ἔχομεν ἀπὸ τοὺς μικροὺς μαθητὰς καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ μικρὰ αὐτῶν εἰς τι ἐπιτυχία εἶναι εὐπρόσδεκτος καὶ προθύμως ἀναγνωρίζεται. Ὁ κύριος ὅμως σκοπὸς ἡμῶν εἶναι οἱ μαθηταὶ νὰ ἀποκτήσουν θάρρος νὰ διηγῶνται, εἰ δυνατόν, πάντες. Καὶ ἂν δὲν κατορθώσωμεν τοῦτο εἰς τὸ πρῶτον παραμύθιον, θὰ ἐπιδιώξωμεν αὐτὸ εἰς τὸ δεύτερον, εἰς τὸ τρίτον, θὰ ἐπιδιώξωμεν δὲ μέχρις οὗ τὸ κατορθώσωμεν. Πρὸς τοῦτο διερχόμεθα τὸ παραμύθιον μετὰ τῶν μαθητῶν ἡμεῖς ἐρωτῶντες καὶ ἐκεῖνοι ἀποκρινόμενοι ἐν ὁλοκλήρῳ προτάσει ὡς εξῆς:

Διδάσκαλος. Διὰ τί ἡγάπα τὴν Κοκκινισκουφίτσαν ὅλος ὁ κόσμος;

Μαθητὴς. Τὴν Κοκκινισκουφίτσαν ἡγάπα ὅλος ὁ κόσμος, διότι ἦτο καλὴ κόρη.

Δ. Τί ἐχάρισεν εἰς τὴν Κοκκινισ. ἡ κυροῦλά της;

Μ. Εἰς τὴν Κοκκ. ἐχάρισεν ἡ κυροῦλά τῆς μίαν σκουφίταν.

Δ. Τί χρώμα εἶχεν ἡ σκουφίτα;

Μ. Τὸ χρώμα τῆς σκουφίτας ἦτο κόκκινον.

Αφ' οὗ διεξέλωμεν μετὰ τῶν μαθητῶν οὕτω τὸ πρῶτον παράμυθιον.

ἀσχοῦμεν ἐπειτα αὐτοὺς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν συλλαβῶν ἐν ἐκάστῃ λέξει.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λαμβάνομεν λέξεις μονοσυλλάβους, δισυλλάβους, τρισυλλάβους καὶ πολυσυλλάβους: π. χ. κῆρ, κόσμος, κυροῦλα, τσότρα, κρασί, τρώγω, πίνω, λύκος, σκουφίτα, κουλουῦρα, θηρίον, χθές, ποῦ. Οἱ μαθηταὶ καθοδηγοῦνται ὅτι διὰ νὰ εἰπωσι μίαν λέξιν μάλιστα μεγάλην εἶναι ἀνάγκη νὰ κινήσωσι πολλάκις τὸ στόμα των.

Πᾶσα τοῦ στόματος κίνησις, καθ' ἣν προφέρονται ὠρισμένα γράμματα, λέγεται συλλαβή. Πρὸς κατανόησιν τούτου ὁ διδάσκαλος πράττει τὰ ἑξῆς: Ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς μαθητὰς λέγει ταῦτα: «Θὰ εἰπω μίαν λέξιν ἀργά, προσέξατε πόσας φορές θὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου! κό-ρη. Οἱ μαθηταὶ λέγουσι δύο φορές καὶ ἀπαγγέλλουσι καὶ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν λέξιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κροτοῦντες εἰς ἐκάστην συλλαβὴν καὶ τὰς χεῖρας.»

Εἰπατέ μοι καὶ ἄλλας τοιαύτας λέξεις, τὰς ὁποίας λέγομεν ἀνοίγοντες δύο φορές τὸ στόμα μας!—Κόσμος, λύκος, θύρα, τσότρα, κρασί.—

Εἰκάστη τῶν λέξεων τούτων ἔχει δύο κομμάτια κό-σμος, λύ-κος κ.λπ. Τὰ κομμάτια ταῦτα ὀνομάζονται συλλαβᾶς. Ὡστε ἡ λέξις κόσμος ἔχει δύο συλλαβᾶς, ὡσαύτως καὶ αἱ λέξεις λύκος κρασί κ.λπ. Τώρα θὰ σᾶς εἰπῶ ἀργά μίαν ἄλλην λέξιν μετὰ πολλὰς συλλαβᾶς καὶ ἀριθμήσατε αὐτὰς πόσας εἶναι. Κυ-ροῦ-ρα. Οἱ μαθηταὶ βλέπουσιν ὅτι ἡ λέξις ἔχει τρεῖς συλλαβᾶς: διότι τρεῖς φορές μετεκίνησα τὸ στόμα μου διὰ νὰ προσφέρω αὐτήν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται ἀσκήσις καὶ μετὰ ἄλλας λέξεις τετρασυλλάβους, μονοσυλλάβους. Τοῦτο βεβαίως δὲν κατορθοῦται ἐν μιᾷ στιγμῇ οὐδὲ ἐν μιᾷ ὥρᾳ, ὁ διδάσκαλος τῶν μικρῶν παιδιῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπιμονὴν καὶ ὑπομονήν. Ἀφ' οὗ οἱ μαθηταὶ ἀποκτήσουν εὐκολίαν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τῶν λέξεων κατὰ συλλαβᾶς, τότε λαμβάνομεν μίαν λέξιν μονοσύλλαβον, ἣν ἀναλύομεν εἰς τὰ γράμματά της. Ἡ κατάλληλος πρὸς τοῦτο λέξις μοῦ φαίνεται γῆ. Κατ' ἀρχὰς εἰδοποιῶ τοὺς μαθητὰς ὅτι θὰ εὐρωμεν πόσα γράμματα ἔχει ἡ μικρὰ αὕτη λέξις. Πρὸς τοῦτο λέγω αὐτοῖς τὴν λέξιν βραδέως, ὥστε νὰ ἀκουσθῶσι τὰ γράμματα αὐτῆς κεχωρισμένα π.χ. γγγγ—ἡ Συγχρόνως προσφέρω τὰ γράμματα τῆς λέξεως κρατῶ λογαριασμὸν διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου, ἵνα καὶ εἰς τὰ δάκτυλα φαίνεται πόσα γράμματα ἔχει ἡ λέξις. Οἱ μαθηταὶ ἀκούοντες τὰ γράμματα κεχωρισμένως ἀπαγγελλόμενα καὶ βλέποντες καὶ εἰς τὰ δάκτυλα τοῦ διδασκάλου πείθονται ὅτι δύο γράμματα ἔχει ἡ λέξις. Τὴν ἀσκήσιν ταύτην ἐπαναλαμβάνουσι καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ ἕκαστος χωριστὰ καὶ πάντες ὁμοῦ δεικνύοντες ἐν ταύτῳ διὰ τῶν δακτύλων των τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων τῆς λέξεως. Οἱ μαθηταὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως ταύτης ἐδιδάχθησαν νὰ διακρίνωσι διὰ τῆς ἀκοῆς τοὺς δύο φθόγγους τῆς λέξεως «γῆ», ἥδη πρέπει νὰ εἴωσι καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν των τούτους. Πρὸς τοῦτο παρουσιάζομεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ δύο γράμματα ἠνωμένα ἐν τῷ ἀναγνώστῳ, ἢ ἐν τῷ πίνακι τῆς

ἀναγνώσεως, ἃν ὑπάρχῃ τοιοῦτος. Δεικνύοντες ἕκαστον γράμμα διὰ τοῦ δείκτη ἀπαγγέλλομεν αὐτὸ μεγαλοφώνως, οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουσι τοῦτο. Τὴν αὐτὴν ἀσκήσιν ἐπαναλαμβάνομεν καὶ μετὰ ἄλλας μονοσυλλάβους, ὅμως διγγραμμάτους λέξεις π.χ. ζῆ, μή. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ μαθηταὶ γνωρίσωσι καλῶς τὰ γράμματα καὶ τὸν μηχανισμόν τῆς ἀναγνώσεως τούτων, τότε ἀνοίγουσι τὰ ἀλφαβηταῖά των, ὅπου αἱ ἀσκήσεις εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκτεθειμέναι καὶ ἀναγινώσκει ὁ διδάσκαλος καὶ ἀπαξ καὶ δις τὴν πρῶτην σειρὰν λίαν βραδέως, ὥστε νὰ παρακολουθῶσιν ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ των πάντες οἱ μαθηταὶ, οἵτινες πρὸς τοῦτο δεικνύουσιν ἕκαστον γράμμα, ὁ μὲλλει νὰ ἀναγνώσῃ, διὰ ἑυλαρίου, κατόπιν δὲ ἀναγινώσκουσι καὶ αὐτοί. Ἡ αὕτη ἐργασία ἐπαναλαμβάνεται καὶ μετὰ ἐκάστην λέξιν. Ἀνακεφαλοῦμεν δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην τῆς πρώτης ἀναγνώσεως ὡς ἑξῆς: 1. ἀπαγγελία τῆς λέξεως 2. ἐμνηνεία αὐτῆς 3. ἀπαγγελία αὐτῆς κατὰ συλλαβᾶς πρῶτον ἐπειτα δὲ κατὰ τὰ γράμματα 4. ἐμνηνεία τῆς λέξεως ἐν τῷ μαυροπίνακι καὶ ἀναγνώσις αὐτῆς κατὰ συλλαβᾶς καὶ κατὰ γράμματα 5. ἀναγνώσις ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πρώτης ἀναγνώσεως εἰσχωροῦν πολλὰ σφάλματα, ἃ δυσχεραίνουσι τὴν πρόδον τῆς ἀναγνώσεως ἐκθέτομεν ἐνταῦθα παρατηρήσεις τινὰς ἀναφερομένας εἰς τοῦτο, αἵτινες εἶναι αἱ ἑξῆς. 1. Κατὰ τὰ πρῶτα μαθήματα νὰ διδῶνται πρὸς ἀναγνώσιν ὀλίγισται λέξεις δύο ἢ καὶ τρεῖς μόνον, αἵτινες πᾶσαι πρέπει προφορικῶς νὰ ἀναλύωνται πρῶτον εἰς τὰς συλλαβᾶς των καὶ εἰς τὰ γράμματά των, ἢ δὲ ἀνάστει νὰ γίνηται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς εἶναι καὶ ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ, ὥστε ἡ ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ ἀναγνώσις νὰ εἶναι ἐπανάληψις τῆς προηγηθείσης προφορικῆς διδασκαλίας ὡς καὶ τῆς ἐν τῷ μαυροπίνακι. Ὁ μαθητὴς κατὰ τὰ πρῶτά του ἐν τῇ ἀναγνώσει διαβήματα δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρυνθῇ, ἀλλὰ τούναντιον νὰ ἐνισχυθῇ ὅτι δύναται καὶ αὐτὸς νὰ πράξῃ τι. Τὸ τοιοῦτο πράγμα οὐσιωδῶς τὴν πεποιθησὶν τῶν μαθητῶν πρὸς ἑαυτοῦς, ὅτι δύνανται καὶ αὐτοὶ ἐργαζόμενοι νὰ κατορθώσουν τι καὶ ἐπιχειροῦσι μετὰ πλειοτέρας ζήσεως καὶ φιλοτιμίας νὰ ἀναγινώσκωσιν. Ἐν τῇ ἐπανάληψι ὁ μικρὸς μαθητὴς λαμβάνει συνείδησιν τῆς ἰδίας ἐαυτοῦ δυνάμεως καὶ ἐν τῇ καλῇ διηγήσει λαμβάνει συνείδησιν τῆς αὐξανόμενης πνευματικῆς του περιουσίας. Τὸ λόγιον potest quia posse videtur—δύνηται, ἐπειδὴ νομίζει ὅτι δύναται, ἀληθεύει περὶ ἀνθρώπου πανταχοῦ μάλιστα δὲ ἐν τῇ μαθήσει λεγόμενον. Καὶ οἱ διδάσκαλοι ἔπρεπε νὰ εὐλαβῶνται τοὺς μαθητὰς ὡς πρὸς τοῦτο προσέχοντες μὴ διὰ τῆς ἀμεθόδου διδασκαλίας των ἢ τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς των κλονίσωσι τὴν πρὸς ἑαυτοῦς πεποιθησὶν τῶν μαθητῶν ὅτι δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν ἐργαζόμενοι καὶ πονουντες. 2. Κατὰ τὴν ἀναγνώσιν τῶν λέξεων δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ἀναγραμματισμοί, ὅπερ συγχίζει τὸν μαθητὴν καὶ ῥίπτει αὐτὸν εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς παλαιᾶς μεθόδου, ἥτις δικαίως κατακρίνεται ὡς εἰσάγουσα εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης διδασκαλίας εἰς τὸ σχολεῖον τὴν ἀπερισκεψίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν τῶν μαθητῶν. Ὁ χρυσοῦς κανὼν τῆς διδακτικῆς νὰ καταμερίζωνται αἱ δυσκολίαι καὶ βαθμηδὸν νὰ αἰρῶνται πρέπει ἐνταῦθα ὡς καὶ πανταχοῦ νὰ τεθῇ εἰς

ἐφαρμογὴν. Ἡ δυσκολία δὲν εἶναι μικρὰ διὰ τοὺς ἀρχαίους μαθητὰς νὰ βλέπωσι τὰ γράμματα καὶ νὰ συμπροφέρωσιν αὐτὰ εἰς μίαν λέξιν π.χ. γῆ. Καὶ ἡ δυσκολία αὕτη δὲν πρέπει νὰ καθίσταται μεγαλειτέρα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἀναγνώσεως ἣ, ὅπερ οὐδὲν σημαίνει συνηθίζει τὸν μαθητὴν εἰς τὴν ἀπερισκεψίαν καὶ εἰς τὸν μηχανισμόν. Οὐδεμία δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναστρέφωται αἱ λέξεις, ἢ πρόδος τῆς ἀναγνώσεως θὰ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς πῶς νὰ συνδέωσι τὰ γράμματα πρὸς ἄλληλα καὶ τίνα πρέπει νὰ λέγωνται πρῶτον καὶ τίνα δεύτερον, ὁ ἀναγραμματισμὸς χρησιμεύει μόνον νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς δυσκολίας, νὰ σχηματίσῃ λέξεις ἢ συλλαβᾶς μηδένα νοῦν ἐχούσας καὶ νὰ ἀνακόπη τὴν πρόδον τῆς ἀναγνώσεως.

3. Ἐν ἐκάστῃ σελίδι τοῦ ἀλφαβηταρίου νὰ ὑπάρχωσιν αἱ ἀναγνώστει λέξεις καὶ αἱ ἀναλύσεις αὐτῶν διὰ μεγάλων γραμμάτων παριστανόμεναι, διότι ἡ προσθήκη πολλῶν λέξεων χάριν δῆθεν ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν ταράττει αὐτοὺς καὶ διάσπᾳ τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Οἱ φυσιολογικῶς τὸν μηχανισμόν τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ὄψεως ἐπιστάμενοι γινώσκουσι πόσον κοπιαστικὸν εἶναι εἰς τὰ μικρὰ παιδία ἢ καθαρὰ ὄψις τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων καὶ πόσον εἶναι ἀναγκαῖον χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου νὰ εἶναι κεχωρισμένα καὶ καθαρά καὶ αἱ λέξεις καὶ τὰ γράμματα ἀπ' ἄλλῃλων.

4. Δυσπρόφερτοι λέξεις ὡς ὑστριγῆ, ὑσπλιγῆ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τίθενται εἰς τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς ἀναγνώσεως, ἀλλὰ νὰ ἀναβάλλωνται διὰ τὰ τελευταῖα. Αἱ δυσπρόφερτοι λέξεις εἶναι λίαν σπάνιαι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἢ δὲ ἀπαγγελία αὐτῶν ὑποθέτει ἐξησκημένα φωνητήρια, ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχωσιν οἱ ἀρχαῖοι μαθηταὶ. Τὰς λέξεις ταύτας οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἀναγνώσῃ ὀρθῶς ὁ γεγυμνασμένος νὰ ἀναγινώσκῃ, πρὸς, ὁ θὰ ἀποκτήσωσιν οἱ μαθηταὶ μετὰ παροδὸν χρόνου.

5. Καλὸν δὲ εἶναι τὰ εὐκολώτερα γράμματα, ὅσα ἀναγινώσκουσιν οἱ μαθηταὶ, νὰ γράφωσιν, ἵνα οὕτως ἐντυπῶνται καλλίτερον.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀλληλογραφία ἐκ Πατρῶν. α. . . Πρὸ τινῶν ἡμερῶν διήλθεν ἐκ τῆς πόλεως μας ὁ κ. Θ. Ἀποστολόπουλος, ὁ γνωστὸς εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους συγγραφεύς, ὅστις διέδιδεν ὅτι ἡ «Ἐκπαιδευσις» ἐπαυσεν ἐκδιδομένη δι' ἑλλειψιν ὕλης (!) Τὸ τοιοῦτο κατελύπησε πάντας τοὺς ἐνταῦθα διδασκάλους: διότι τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἀναλαβὸν μετὰ προθυμίας νὰ διαδώσῃ εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους τὰς ιδέας τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγικῆς καὶ προμαχοῦν αὐτῶν ἀποβαίνει ἀναγκαιότατον καὶ προσφιλέστατον εἰς τοὺς διδασκάλους ἔργον. Διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη δι' ἐπιστολῆς μου νὰ ζητήσω πληροφορίας. Μαθὼν δὲ ὅτι οὐ μόνον δὲν σκέπτεσθε νὰ τὸ διακόψητε, ἀλλὰ καὶ νὰ αὐξήσῃτε τὴν ἐκδοσὶν μάλιστα δὲ διὰ τῆς

ἐκδόσεως τοῦ Αἰμιλίου τοῦ Ρουσσῶ, ἐκπλήττομαι ὄντως μετὰ τὴν θρασυτητα τῆς διαδόσεως τοιούτων πλαστῶν εἰδήσεων καὶ νομίζω ὅτι οἱ διδάσκαλοι πάντες θὰ ἀποδοκιμάσωσι τοιαύτην διαγωγὴν.»

—Τὸ πρότυπον δημοτικῶν σχολεῖον τὸ προσηρημένον εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖον, πέρυσιν ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου, εἶχεν 6 τάξεις καὶ 6 δημοδιδασκάλους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ εἰς τῶν δημοδιδασκάλων τούτων ὁ κ. Π. Κυπριώτης ἀπησχολεῖτο μετὰ ἐργασίαν ἄλλην ξένην πρὸς τὰς ἐργασίας τοῦ προτύπου, ἦν εἶχεν αὐτῷ ἀνάθεσις τὸ Ὑπουργεῖον, ἀπέμενον εἰς τὸ εἰρημένον σχολεῖον 5 μόνον διδάσκαλοι εἰς 6 τάξεις. Τὸ τοιοῦτο παρὰ τοῦ κ. Παπαμάρκου ἐθεωρήθη ὡς ἀστοργία εἰς τὰ γράμματα τοῦ δημοσίου καὶ ἀπέλυσε τοὺς τρεῖς διδασκάλους ὡς ὑπεραριθμοὺς, διέλυσε δὲ καὶ τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τοῦ σχολεῖου. Ὡστε τὸ σχολεῖον ἔμεινε μετὰ 4 τάξεις καὶ μετὰ 3 διδασκάλους. Ἀλλ' οἱ φειδωλοὶ διαχειρισταὶ τῶν δημοσίων χρημάτων παραδόξως τὸν 7θρον διώρισαν καὶ τέταρτον διδάσκαλον, χθὲς δὲ καὶ πέμπτον τὸν κ. Μερκούρη. Ὡστε τὸ ἐν Ἀθήναις πρότυπον ἔχει ἤδη 4 τάξεις καὶ 5 διδασκάλους. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τοὺς ἡμῖς τῶν μαθητῶν τοῦ σχολεῖου δὲν ἠθέλησαν ἐφέτος νὰ δεχθῶσιν, εἰ καὶ γινώσκουσιν ὅτι οὐδὲν δημοτ. σχολεῖον ὑπάρχει κατὰ τὴν συνοικίαν ταύτην, ἵνα μανθάνωσι τὰ τέκνα τῶν πολιτῶν ὀλίγα γράμματα ἔστω καὶ Παπαμάρκεια. Ἐρωτῶμεν πάντα ἄνθρωπον τίμιον καὶ αἰδοῦμενον ἑαυτὸν τίνες λέγονται σπάταλοι οἱ ἔχοντες 6 τάξεις, περὶ τοὺς 300 μαθητὰς καὶ 5 διδασκάλους, ἢ οἱ ἔχοντες 4 τάξεις, 120 μαθητὰς καὶ 5 διδασκάλους;

—Καὶ ὁ κ. γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτ. σχολεῖων καὶ ὁ ἀξιόλογος διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλεῖου ἔλεγον ὡς αἰτίαν τῆς ἀπολύσεως τοῦ κ. Οἰκονόμου ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλεῖου ὅτι ἐνέγραψε μαθητὰς ἐν ἐκάστῃ τάξει τοῦ Διδασκαλεῖου περισσοτέρους τῶν 50. Κατὰ χθεσινὴν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου πρὸς ὅλα τὰ Διδασκαλεῖα ὑπεχρεώθησαν πάντες οἱ διευθυνταὶ τῶν Διδασκαλεῖων νὰ πράξωσι καὶ αὐτοὶ τὸ αὐτό. Εἴμεθα δὲ περίεργοι νὰ ἴδωμεν ὅποιαν τιμωρίαν θὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ κ. Παπαμάρκου παραβαίνων ὠρισμένον Β. Διάταγμα καὶ εἰς τοὺς κ. διευθυντὰς ὑπακούσαντας εἰς Διαταγὴν Ὑπουργοῦ! Ἡ προηγουμένη συμπεριφορὰ τοῦ Ὑπουργείου πρὸς τὸν πρῶτον ἐν Ἀθήναις Διευθυντὴν τοῦ Διδασκαλεῖου ὑποδεικνύει καὶ τὴν τιμωρίαν.

—Τὸ τμήμα τῆς δημοτ' Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ ἄκρου ζήλου κινούμενον νὰ ἀρέψη τοὺς δυστυχεῖς δημοδιδασκάλους εἰς τὰ πόδια των» ἔκαμε διαφόρων δημοδιδασκάλων μεταθέσεις εἰς 2 ἢ 3 μέρη καὶ τὸ παραδοξώτερον ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τινῶν δὲ δημοδιδασκάλων δημοσιεύεται ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ παύσεις καὶ ἐν ἄλλῃ σελίδι μεταθέσεις, ἄλλων δὲ διπλαῖ παύσεις. Οὕτως ὁ κ. Π. Γεωργακῆς ἐκ Γρανιτσεικῶν μετετέθη εἰς Λαμπέτι, καὶ ἐπαύθη ὡς διδάσκαλος Γρανιτσεικῶν ὁ κ. Ν. Τσχνιὸς μετετέθη ἐκ Βονίτσης εἰς Κραβασαρὰν ἐπαύθη δὲ ὡς διδάσκαλος Βονίτσης, ὁ κ. Ι. Παπαχριστοδοῦλου ἐκ Λαγκαδίων μετετέθη εἰς Καλλιανίαι καὶ εἰς Γιάρδεναν Λαμπείας, ὁ κ. Γ. Γαοδενιώτης ἐπαύθη δὲ, ὁ κ. Σταυράκης τρίς. Ὁ Γ. Δινάρδος μετετέθη ἐκ Μπούκουρα εἰς Πάτρας καὶ εἰς Βαλιμῆν κτλ. κτλ. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἄλλη ταλαιπωρία τῶν δυστυχῶν δημοδιδασκάλων, ἔπρεπε νὰ προστεθῆ καὶ ὁ ἐμπαιγμὸς αὐτῶν προερχόμενος μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην σχολικὴν ἀρχήν. Τὰ τοιαῦτα εἶναι συμπτώματα ἐσχάτης ἐκλύσεως καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπισπάσῃ τὴν προσοχὴν τῆς κοινωνίας, ὡς καὶ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἄνδρες λόγιοι ἐκπαιδευθέντες ἐν Διδασκαλείοις καὶ ἄξιοι πάσης ἐκτιμήσεως, μετερχόμενοι δὲ ἔργον χρησιμώτατον εἰς τὸ ἔθνος καὶ εὐγενέστατον πρέπει μετ' εὐγνωμοσύνης νὰ ἀναγνωρίζωνται καὶ ἐκτιμῶνται, εἰς οὐδένα δὲ ἐπιτρέπεται, ὅσον ὑψηλὰ καὶ ἂν εὐρίσκεται, νὰ ὑβρίζῃ αὐτοὺς καὶ προπηλακίζῃ. Οἱ δημοδιδασκαλοὶ οἱ νέοι εἶναι οἱ ἀληθεῖς σκαπανεῖς τῆς πρόδου τοῦ ἔθνους. ὁ ὑβρίζων δὲ αὐτοὺς ἀσχημονεῖ πρὸς τὴν πρόδον καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος.

— Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ψευδολογημάτων, ἃ ἡ πρὸς τοῦτο γόνιμος διάνοια τοῦ κ. γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτ. σχολείων καὶ τῆς σκιᾶς αὐτοῦ τοῦ ἀξιολόγου Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου ἐπενόησεν, ἵνα προπηλακίσῃ τὸν ἀπολυθέντα Διευθυντὴν τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν, εἶναι καὶ τὸ ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν ἠσκήθησαν καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς παιδαγωγικῆς. Τὸ τοιοῦτο εἶναι ψευδέστατον. Οὐδέποτε ἴσως ἐν τοῖς Διδασκαλείοις ἐγένετο ἐπιμελεστέρα ἄσκησις τῶν δημοδιδασκάλων ἢ πέρυσιν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν. Ὅτι τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἐνδόμυχος πεποιθήσις τῶν ἀναισχύντως ψευδομένων ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι δύο ἐκ τῶν μαθητῶν τούτων τοῦ κ. Οἰκονόμου τὸν κ. Γκιόλμαν καὶ τὸν κ. Καραβέλην ὁ κ. Παπαμάρκου καὶ ὁ κ. Γεωργαντᾶς προετίμησαν πάντων τῶν ἄλλων προσλαβόντες τὸν μὲν ἕνα εἰς τὸ ἰδιωτικὸν τῶν σχολείων, τὸν δὲ ἄλλον μόλις ἐξεληθόντα ἐκ τοῦ Διδασκαλείου διορίσαντες Διευθυντὴν δημοτικοῦ σχολείου ἐν Ἀθήναις. Τὸ γεγονὸς τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶναι τὸ καλλίτερον πιστοποιητικὸν ὑπὲρ τοῦ κ. Οἰκονόμου παρὰ

τῶν ἐχθρῶν του, οἵτινες ὁμολογοῦσι διὰ τῆς πράξεώς των ταύτης ὅτι δὲν πιστεύουσι καὶ αὐτοὶ εἰς ὅσα λέγουσιν, πιστοποιοῦσι δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ἐαυτῶν ἀθλιότητα. Ὁ κ. Παπαμάρκου καὶ ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Ἀθήναις ὡς διευθυντῆς τοῦ Διδασκαλείου εἰς μαθητὰς τοῦ κ. Οἰκονόμου εἶχεν ἀναθέσθαι τὴν πρακτικὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν δημοδιδασκάλων, ἀποσυρθεὶς αὐτὸς τῶν τοιούτων ἀσκήσεων καὶ ὁμολογῶν τὴν περὶ ταύτας ἀμάθειάν του. Μοὶ φαίνεται δὲ ὅταν τὰ πράγματα διαψεύδῃ τοσοῦτον κατηγορηματικῶς τοὺς λόγους, ἢ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ σιωπῶσιν οἱ ἀνίκανοι, διότι ἄλλως ἐξελέγχονται καὶ ἄνθρωποι ἀπατεῶνες, ὅπερ καὶ ἐαυτοὺς προσβάλλει καὶ τὴν πολιτείαν τὴν τηροῦσαν εἰς ὑψηλὰς θέσεις τοιούτους ἀνθρώπους.

Πρὸς τοὺς κ. διδασκάλους.

Κοπάσαντός πως τοῦ σάλου, ὅστις ἐνέπεσεν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἡ « Ἐκπαιδεύσις θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκωλύτως πλέον μαχομένη ὑπὲρ τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τῶν δημοδιδασκάλων, καὶ δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι θάσσοι ἢ βράδιον θὰ ἐπικρατήσῃ. Ἀποδείξεις δὲ εἶναι ὁ ἄκρος ἐνθουσιασμός, ὃν δεικνύουσιν ὑπὲρ αὐτῆς πάντες οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἔσω καὶ οἱ ἔξω τῆς Ἑλλάδος. Ὁ διδασκαλικὸς κλάδος μάλιστα ἀπὸ τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν Διδασκαλείων κατέστη ὅλως ἄλλοιός, εἶναι δὲ ἀδύνατον οἱ διδάσκαλοι εὐπαίδευτοι καὶ ζηλωταὶ τῆς ἐθνικῆς δόξης νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς ἰδέας αὐτῶν καὶ πεποιθήσεις καὶ νὰ ταπεινωθῶσι μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ ἐργάζεται νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς ἀνθρώπος ἀκαταλόγιτος. Τὸ κακὸν τοῦτο θεωροῦμεν παροδικόν, ἔχω δὲ πεποίθησιν ὅτι ἡ δημοτ. ἐκπαιδεύσις ἐπὶ τῶν βάσεων, αἵτινες ἐτέθησαν ἐν τοῖς Διδασκαλείοις, θὰ χωρήσῃ βελτιωμένη καὶ ἀκμάζουσα, οἱ δὲ λειτουργοὶ αὐτῆς θὰ γίνωσι προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγκαλλώπισμα τοῦ ἔθνους. Ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς ἔθνους πρέπει νὰ προσμετρηθῆται μὲ τὸν βαθμὸν τῆς τιμῆς, ἣν ἀπονέμει εἰς τοὺς διδασκάλους. Θέλοντες δὲ νὰ ἐπαρκέσωμεν καὶ εἰς τὴν φιλομάθειαν πολλῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες προτρέπουσιν ἡμᾶς νὰ παρᾶσχωμεν αὐτοῖς πρὸς ἀνάγνωσιν σύγγραμμα παιδαγωγικόν, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν τὸ ἄριστον πάντων, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγράφησαν ἐν ἀνθρωπίνῃ γλώσσῃ, τὸν Αἰμίλιον ἢ περὶ ἀνατροφῆς τοῦ Ρουσσώ. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει μεταφρασθῆ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου, ἰθεωρήθη δὲ καὶ δικαίως ὡς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς παιδαγωγικῆς. Ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ περὶ τούτου πλείονα.

✍ Παρακαλοῦνται οἱ παυθέντες διδασκαλοὶ νὰ δηλώσωσιν ἡμῖν πού θέλουσι νὰ στέλλωμεν αὐτοῖς τὰ φύλλα, ἅπερ κρατοῦμεν παρ' ἡμῖν ἀγνοοῦντες τὴν διαμονὴν των.